

Oorspronkelijke titel: DK Eyewitness Travel Guides – Lisbon

© 2017 Oorspronkelijke uitgave: Dorling Kindersley Limited, London

A Penguin Random House Company

© 2018 Nederlandstalige uitgave: Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv,

Houten

www.capitool.nl

www.unieboekspectrum.nl

Capitool maakt deel uit van

Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv.,

Postbus 97

3990 DB Houten

Auteurs: Clive Gilbert, Peter Gilbert, Sarah McAlister, Norman Renouf, Joe Staines,
Martin Symington en Tomas Tranaeust

Vertaling: Hester Colijn, Paul Krijnen, Dominique van der Lingen en Jacqueline Toscani

Aanvullende vertaling: Gon Hokke, Corry Lagewaard

Bewerking: Punt vertaling & redactie, Amersfoort, Gon Hokke, Corry Lagewaard

Omslag: Zilverster Media, Annelies Dollekamp

Alles is in het werk gesteld om ervoor te zorgen dat de informatie in dit boek bij
het ter perse gaan zo veel mogelijk is bijgewerkt. Gegevens zoals telefoonnummers,
openingstijden, prijzen, exposities en reisinformatie zijn echter aan verandering
onderhevig. De uitgever is niet aansprakelijk voor consequenties die voortvloeien
uit het gebruik van dit boek.

ISBN: 978 90 003 4189 4

NUR: 512

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd,
opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in
enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën,
opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming
van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van
artikel 16 Auteurswet 1912, juncto het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals
gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912,
dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de
Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB, Hoofddorp).

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en
andere compilatiewerken dient men zich tot de uitgever te wenden.

Omslag hoofdfoto: Westgevel van de Padrão dos Descobrimentos

◀ De indrukwekkende kloostergang van het Mosteiro dos Jerónimos, Belém

Inhoud

Hoe gebruikt u deze
gids **6**

De Torre de Belém is een opvallend
beeld in de stad

Inleiding op Lissabon

Mooie dagen in Lissabon **10**

Lissabon in kaart
gebracht **14**

Geschiedenis van
Lissabon **16**

Rijtuig in de hal van het Museu de Artes
Decorativas

Zicht op São Vicente de Fora en de koepel van de Santa Engrácia

Agenda van
Lissabon **26**

Lissabon van
buurt tot buurt

Alfama **32**

Het veelkleurige marmeren interieur en de
koepel van de Santa Engrácia

Baixa en Avenida **42**

Bairro Alto en
Estrela **50**

Belém **62**

Buiten het centrum **74**

Twee
wandelingen **88**

De kust van
Lissabon **92**

Tips voor de
reiziger

Accommodatie **118**

Restaurants en cafés **124**

Winkelen in
Lissabon **138**

Amusement in
Lissabon **142**

Palácio da Pena, Sintra

Wegwijs in Lissabon

Praktische informatie **148**

Reisinformatie **156**

Vervoer in Lissabon **158**

Stratengids **166**

Register **180**

Dankbetuiging **189**

Algemene uitdrukkingen
191

Het Monument der Ontdekkingen

Onder de loep: Alfama

Alfama is op elk moment van de dag een fascinerende wijk. Laat in de middag en vroeg in de avond, als de bewoners in hun deuropeningen verschijnen en de kleine tavernes beginnen vol te lopen, komt de wijk tot leven. Door de toestroom van een nieuwe generatie jonge bewoners zijn er enkele trendy winkels en bars in Alfama gekomen. Gezien de steile straten en trappen in de wijk kan men het beste boven beginnen en de weg naar beneden volgen. U zult pittoreske hoekjes, bouwvallige kerkjes en panoramische vergezichten ontdekken.

De cafés aan de Largo das Portas do Sol zien uit op Alfama, in de richting van de Taag. Portas do Sol was een van de poorten van de oude stad.

De kerk Santa Luzia is op de zuidelijke muur versierd met 18de-eeuwse blauw-witte azulejos.

Beco das Cruzes is, net als de meeste steegjes (*becos*) die door Alfama lopen, een met klinkers geplaveid straatje. De bewoners hangen hun was vaak tussen de huizen.

Oriëntatiekaart

Zie Lissabon Stratengids kaart 7-8

In de Rua de São Pedro vindt 's morgens vroeg een vismarkt plaats. De *varinas* verkopen verse vis. *Peixe espada* (degervis) is een populaire soort.

De Largo do Chafariz de Dentro is genoemd naar de 17de-eeuwse fontein (*chafariz*) die binnen (*dentro*) in plaats van buiten de 14de-eeuwse muren was geplaatst.

De kerk Nossa Senhora dos Remédios is na de aardbeving van 1755 (blz. 24-25) herbouwd. Alleen de toegangspoort met siertorentjes in manuelstijl is nog intact.

Populaire restaurants in de doolhof van steegjes bieden de mogelijkheid buiten te eten. Het *Lau-tasco* in Beco do Azinhal is uitstekend.

Beeld van de H. Vincentius

Largo das Portas do Sol heeft zijn eigen uitkijkterras op een dak ten oosten van de Santa Luziakerk.

2 ★ **Museu de Artes Decorativas**
In het 17de-eeuwse Palácio Azurara, opgezet als museum door de bankier Ricardo do Espírito Santo Silva, ziet u mooie 17de- en 18de-eeuwse Portugeuse meubelen en decoratieve kunst.

1 ★ **Miradouro de Santa Luzia**

Het uitzicht vanaf dit door bougainvilles begroeide terras strekt zich uit over Alfama in de richting van de Taag. Heerlijk om uit te rusten na een wandeling door de steile straten in de buurt.

0 meter 25

Symbol

— Aanbevolen route

Se

BELÉM

Aan de monding van de Taag, waar de karvelen hun ontdekkingstochten begonnen, ligt de wijk Belém, die onlosmakelijk is verbonden met de Portugese Gouden Eeuw der Ontdekkingsreizen. Manuel I kwam in 1495 aan de macht en profiteerde van de opbrengsten uit de Portugese expansiedrift. Kerken en monumenten weerspiegelden het tijdsbeeld. De uitbundige, exotische stijl van Manuel is terug te zien in het Mosteiro dos Jerónimos en de Torre de Belém. Tegenwoordig is Belém een ruime, groene wijk met veel

musea, parken en tuinen. Aan de rivierpromenade liggen gezellige cafés. Op zonnige dagen heerst in Belém de sfeer van een badplaats. Voordat de Taag zich terugtrok, keken de monniken in het klooster uit over de rivier en zagen ze de schepen voorbijvaren. Tegenwoordig wordt het klooster van de schilderachtige rivieroever van Belém gescheiden door de drukke Avenida da Índia. Ook ratelen er nu de hele dag door zilveren en gele treinen langs het klooster.

Bezienswaardigheden

Musea

- 2 Museu Nacional dos Coches
- 5 Museu Nacional de Arqueologia
- 6 Planetário Calouste Gulbenkian
- 7 Museu de Marinha
- 10 Museu Coleção Berardo

Parken en tuinen

- 3 Jardim Botânico Tropical
- 14 Jardim Botânico da Ajuda

Kerken en kloosters

- 4 Mosteiro dos Jerónimos blz. 68–69
- 12 Ermida de São Jerónimo
- 13 Igreja da Memória

Historische gebouwen

- 1 Palácio de Belém
- 11 Torre de Belém blz. 72
- 15 Palácio Nacional da Ajuda

Monument

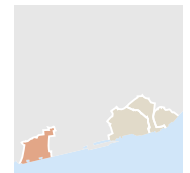
- 9 Monument der Ontdekkingen

Cultureel centrum

- 8 Centro Cultural de Belém

Restaurants blz. 132–133

- 1 Belém 2 a 8
- 2 Nosolo Italia
- 3 Vela Latina

Zie Lissabon Strategids kaart 1 en 2

4 Mosteiro dos Jerónimos

Het klooster, dat de rijkdom in het tijdperk van de ontdekkingsreizen (blz. 22–23) weerspiegelt, is het hoogtepunt van de manuelarchitectuur. Manuel I gaf rond 1501, vlak na Vasco da Gama's terugkeer van zijn historische reis, opdracht tot de bouw, die met 'pepergeld' werd bekostigd; een heffing op kruiden, edelstenen en goud. Grote architecten werkten aan de opdracht, onder wie Diogo Boitac, in 1517 opgevolgd door João de Castilho. Het klooster werd tot 1834 bestuurd door de orde van de heilige Hiëronymus (hiëronymieten). In dat jaar werden de religieuze orden ontbonden.

Graf van Vasco da Gama
Het graf van de zeevaarder (blz. 70) is versierd met onder meer hemelglobes en zeevaartsymbolen.

★ **Kloostergang**
De bouw in manuelstijl door João de Castilho werd voltooid in 1544. De bogen en balustraden zijn versierd met verfijnd maaswerk.

TIPS VOOR DE TOERIST

Praktische informatie

Praça do Império. Kaart 1 B4.
Tel. 21-3620034. [W](#) [mosteiro.jeronimos.pt](#). [Open](#) di–zo 10.00–17.30 (mei–sept.: tot 18.30) uur. **Gesloten** feestdagen. [T](#) [G](#) (1ste zo vd maand gratis; combiticket voor klooster en Torre de Belém mogelijk). [K](#) kloostergang.

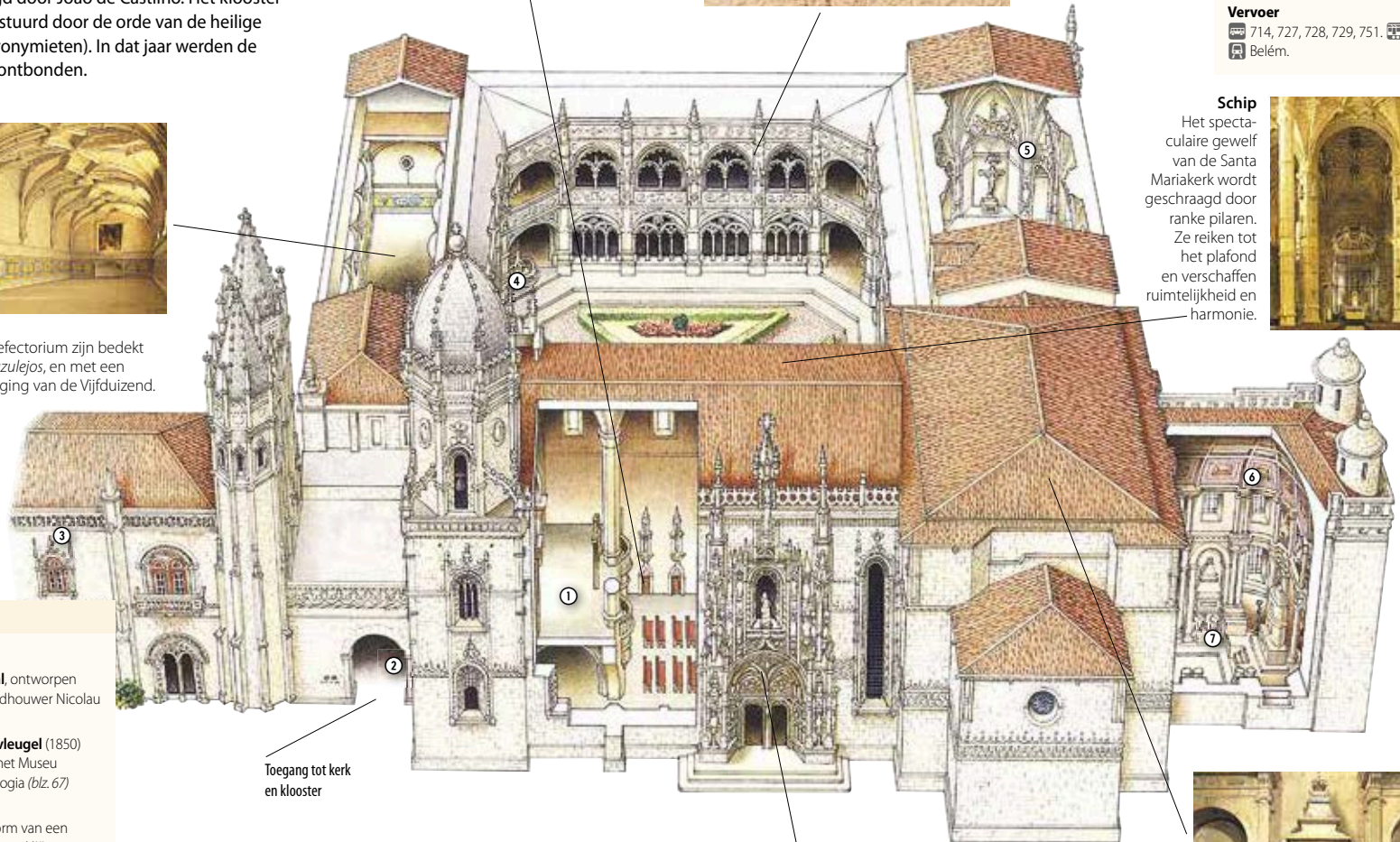
Vervoer

[714, 727, 728, 729, 751](#). [15](#). [Belém](#).

Refectorium
De muren van het refectorium zijn bedekt met 18de-eeuwse *azulejos*, en met een paneel van de Spijziging van de Vijfduizend.

Schip
Het spectaculaire gewelf van de Santa Mariakerk wordt geschaagd door ranke pilaren. Ze reiken tot het plafond en verschaffen ruimtelijkheid en harmonie.

UITGELICHT

- ① **Galerij**
- ② **Het westportaal**, ontworpen door de Franse beeldhouwer Nicolau Chanterène.
- ③ **In de moderne vleugel** (1850) in neomanuelstijl is het Museu Nacional de Arqueologia (blz. 67) ondergebracht.
- ④ **Fontein** in de vorm van een leeuw, het symbool van Hiëronymus.
- ⑤ **De kapittelzaal** bevat het graf van Alexandre Herculano (1810–1877), de eerste burgemeester van Belém.
- ⑥ **Het koor** is in 1592 gebouwd in opdracht van Dona Catarina, de vrouw van João III.
- ⑦ **De graven** van Manuel I, zijn vrouw Dona Maria, João III en Catarina worden gedragen door olifanten.

Toegang tot kerk en klooster

Gezicht op het klooster

Op dit 17de-eeuwse werk van Felipe Lobo zien we mensen voor het Mosteiro dos Jerónimos staan.

★ Zuidportaal

De geometrische architectuur van het portaal wordt beheerst door de uitbundige versieringen. João de Castilho verenigt religieuze thema's, zoals dit beeld van Hiëronymus, met wereldse motieven.

Graf van koning Sebastião

Het graf van de 'verlangde' Dom Sebastião is leeg. De jonge koning keerde in 1578 niet terug van het slagveld.

Anderhalf uur door Baixa, Alfama, Castelo en Mouraria

Deze wandeling neemt u mee van de laat-18de-eeuwse grandeur van de Baixa, naar de stegen van Alfama, een veel oudere en nederiger buurt. Het Castelo de São Jorge bekroont de heuvel op een plek die al duizenden jaren gefortificeerd is. Daarachter ligt Mouraria, de wijk waarnaar toe de overgebleven Moren werden verbannen nadat Afonso Henriques in 1147 de stad had veroverd. Men gelooft dat hun erfgoed overleeft in de stembuigingen van de *fado*, die hier het meest authentiek is.

① Ruitersstandbeeld van José I op de Praça do Comércio

Begin de wandeling op Praça do Comércio ① (blz. 49), dat ooit de grootste maritieme toegang tot Lissabon was. Het beeld in het midden van het enorme plein is van José I, die koning was tijdens de grote aardbeving van 1755 die het paleis en het grootste deel van het lageregelegen Lissabon verwoestte (blz. 24–25). De grootse arcades van de latere gebouwen rond het plein ② lijken vaag op het paleis, wat een wat

Wandeltips

Beginpunt: Praça do Comércio.

Lengte: 3 km.

Bereikbaarheid: neem tram 25 of bus 709 of 711.

Stoppplaatsen: Pois, Café ③ is een bezoek waard. Alfama heeft diverse vrolijke eethuizen, waaronder Santo António de Alfama ④ en Mesa de Fradesis aan Rua dos Remédios. Het café bij het beeld van São Vicente ⑩ is erg populair.

uitkijpunten en dit is een van de beste. Vanaf het plein bij de kerk neemt u Rua Guilherme Braga en dan de treden links (Beco do Loureiro). Deze leiden naar een plein dat uitkomt op Rua da Regueira; ga hier rechtsaf tot aan Rua do Castelo Picão, terug het hart van Alfama in.

spookachtige sfeer geeft. Neem Rua da Alfândega en sla links af Rua da Madalena in. De eerste straat rechts is Rua dos Bacalhoeiros ③, genoemd naar de kabeljauwkooplieden die hier ooit heersten. Ga verder op Rua dos Bacalhoeiros naar het opvallende Casa dos Bicos ④ (blz. 37) in loop onder de boog van Arco de Jesus door. Dit brengt u via enkele treden omhoog naar Rua de São João da Praça. Nu bent u echt in Alfama, beschermd door de robuuste Sé aan de linkerkant en met een kronkelend netwerk van kleine straten, trappen en stegen aan de rechterkant. Ga linksaf en drink een kop koffie bij Pois, Café ③ (blz. 136–137). Ga dan terug en volg Rua de São João da Praça tot die overgaat in Rua de São Pedro ④. De viskramen die hier staan zijn een instituut in Alfama. De nauwe straat komt uit op Largo do Chafariz de Dentro, met Restaurant do Museu do Fado ⑦ (blz. 145) aan de overkant. Om terug te keren naar de kleine stegen steekt u het plein over en gaat u Rua dos Remédios in. Lunch bij Santo António de Alfama ④ (blz. 130) in het nabijgelegen Beco de São Miguel. Zoek vervolgens de Escadinhas de Santo Estêvão of de Calçadinha de Santo Estêvão en klim naar de Santo Estêvão-kerk ⑤. Lissabon is een stad van

④ Opvallende Casa dos Bicos op Rua dos Bacalhoeiros

Schitterend uitzicht over de daken van Alfama

het plein is het Museu de Artes Decorativas ⑫ (blz. 36). Zoek Beco do Maldonado aan de andere kant van het plein en beklim de treden tot u rechtsaf kunt Pátio de Dom Fradique ⑬ in. Loop van Rua do Chão da Feira af, de hoofdingang van het Castelo de São Jorge (blz. 40–41). In een hoek hier staat een urinoir met een smeedijzeren versiering ⑭ die het tot een veel gefotografeerd kunstwerk maakt. In een nis in de poort naar de citadel staat een beeld van Sint-Joris ⑮.

De steile helling naar de kasteelgang is omzoomd door souvenirwinkels ⑯ evenals het entreekloket. Loop vanaf de kasteelpoort zuidwaarts over Rua Bartolomeu de Gusmão rechtsaf Rua do Milagre de Santo António in. Volg Costa do Castelo helemaal om het kasteel heen, en u komt uit op Calçada de Santo André. Bij

de kleine poort hier ⑩ zou in 1147 tijdens de verovering van het kasteel door Afonso Henriques een belangrijke gebeurtenis hebben plaatsgevonden. Volgens de legende hield de ridder Martim Moniz de poort open met zijn eigen lichaam en offerde hij zo zijn leven om Afonso Henriques en zijn mannen het kasteel te laten bestormen. Volg hierna het pad tot u linksaf de Largo Rodrigues Freitas in gaat. Als u aan uw rechterhand Beco da Laje bent gepasseerd, slaat u linksaf een klein plein op; ga er dan opnieuw links weer af. Nu bent u op de top van Calçada de Santo André en de Mouraria-wijk. Ga de *calçada* af en neem de eerste straat links, Rua da Amendoeira. Daal deze straat af naar een klein plein en houd links aan Rua Marquês de Ponte do Lima in. Ga rechtsaf op de kruising met Escadinhas da Saúde en dan direct linksaf naar Rua das Fontainhas de São Lourenço. Dit is het hart van Mouraria ⑩. Blijf op de charmante Rua de São Lourenço, die overgaat in Largo das Farinhas. Ga rechtsaf de treden af naar Largo dos Trigueiros en volg deze naar Beco do Rosendo. Daal de treden af en steek Rua da Madalena over naar Rua dos Condes de Monsanto. Uit het doolhof van Mouraria bent u nu in Baixa. Verderop ligt Praça da Figueira ⑨ (blz. 47), met een indrukwekkend ruitersbeeld van João I. Neem de metro in het Rossiostation of een van de vele bussen vanaf het plein.

Volg de hoek van 45 graden naar rechts bij Beco das Cruzes en loop verder naar Calçadinha de São Miguel ⑩. Ga hier onder de nauwe boog door het Escadinhas de São Miguel op. Ga dan rechts en klim de Beco da Corvinha op, onder een andere boog door naar Rua Norberto Araújo. Ga rechtsaf en volg de straat de treden op en de hoek om naar Largo das Portas do Sol met het beeld van de patroonheilige van de stad, São Vicente ⑩. Aan de overkant van

Uitzicht vanaf de kantelen van het Castelo de São Jorge